EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 06 19
COM(2024) 623 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Rumunijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 623 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Rumunijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97[1], ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241[3], kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. ES finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė padeda užtikrinti ekonomikos bei socialinį atsigavimą ir įgyvendinti tvarias reformas ir investicijas, kuriomis siekiama visų pirma skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą ES ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

---

1 OL L, 2024/1263, 2024 4 30. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 OL L 306, 2011 11 23, p. 25. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

3 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17). ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

(2) 2023 m. vasario 27 d. priimtu reglamentu „REPowerEU“[4] siekiama laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padėtų užtikrinti ES energetinį saugumą ir diversifikuoti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Rumunija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(3) siekdama padėti priimti politikos sprendimus ir sudaryti pagrindines augimo didinimo sąlygas, 2023 m. kovo 16 d. Komisija paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“[5]. Komunikate išdėstomi devyni vienas kitą stiprinantys konkurencingumo veiksniai. Tarp šių veiksnių, kaip svarbiausi reformų ir investicijų politikos, kuria siekiama įveikti dabartinius produktyvumo iššūkius ir didinti ilgalaikį ES ir jos valstybių narių konkurencingumą, prioritetai, iškyla prieiga prie privataus kapitalo, moksliniai tyrimai ir inovacijos, švietimas ir įgūdžiai ir bendroji rinka. Paskelbusi šį komunikatą, 2024 m. vasario 14 d. Komisija pateikė metinę bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaitą[6]. Ataskaitoje išsamiai aptariami bendrosios rinkos konkurenciniai pranašumai ir jai kylantys iššūkiai ir analizuojami per metus įvykę pokyčiai, suskirstyti pagal nustatytus devynis konkurencingumo veiksnius;

(4) 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė 2024 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą[7], kuria pradedamas Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro 2024 m. ciklas. 2024 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino apžvalgoje, grindžiamoje keturiais konkurencingo tvarumo aspektais, išdėstytus prioritetus. 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2024 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Rumunija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė Rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (ją Taryba priėmė 2024 m. balandžio 12 d.) ir Pasiūlymą dėl 2024 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas (ją Taryba priėmė 2024 m. kovo 11 d.);

(5) 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojo naujoji ES ekonomikos valdymo sistema. Sistema apima naują Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97. Be to, ji apima iš dalies pakeistą Reglamentą (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo ir iš dalies pakeistą Direktyvą 2011/85/ES dėl valstybių narių biudžeto sistemų[8]. Naujosios sistemos tikslai – valstybės skolos tvarumo ir tvaraus bei

---

4 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1). ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

5 COM(2023) 168 *final*.

6 COM(2024) 77 *final*.

7 COM(2023) 901 *final*.

8 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentas (ES) 2024/1264, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL L,

integracinio augimo užtikrinimas vykdant laipsnišką fiskalinį konsolidavimą ir reformas bei investicijas. Ja valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę ir daugiau dėmesio skiriama vidutinės trukmės laikotarpiui ir veiksmingesniam bei nuoseklesniam vykdymo užtikrinimui. Kiekviena valstybė narė turėtų pateikti Tarybai ir Komisijai nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane išdėstomi valstybės narės fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai ir jis apima 4 arba 5 metų planavimo laikotarpį, priklausomai nuo įprastos nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane nustatytas grynųjų išlaidų[9] planas turėtų atitikti Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus bendroji skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama vėliausiai iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, mažesnė nei 60 % BVP, ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas iki žemesnio už 3 % BVP pamatinę vertę lygio ir (arba) toks išliktų. Koregavimo laikotarpis gali būti pratęstas ne ilgiau kaip trejiems metams, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytus kriterijus. Siekdama padėti tuos planus parengti, 2024 m. [birželio 21 d.] Komisija ketina valstybėms narėms pateikti planų ir vėlesnių metinių pažangos ataskaitų, kurias jos turės pateikti, turinio gaires ir pagal Reglamento (ES) 2024/1263 5 straipsnį išsiųs joms technines fiskalinio koregavimo gaires (jei taikoma, orientacines trajektorijas ir techninę informaciją). Valstybės narės nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus turėtų pateikti iki 2024 m. rugsėjo 20 d., nebent valstybė narė ir Komisija susitaria pratęsti terminą pagrįstos trukmės laikotarpiu. Valstybės narės turėtų užtikrinti nacionalinių parlamentų dalyvavimą ir konsultacijas su nepriklausomomis fiskalinėmis institucijomis, socialiniais partneriais ir atitinkamais kitais nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais;

(6) 2024 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau kinta atsižvelgiant į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jie padeda veiksmingai spręsti visus per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. 2019, 2020, 2022 ir 2023 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

(7) 2021 m. gegužės 31 d. Rumunija pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą.

2024/1264, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) ir 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL L, 2024/1265, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

9 Grynosios išlaidos, apibrėžtos 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamento (ES) 2024/1263 (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus i) palūkanų išlaidas, ii) diskrecines pajamų priemones, iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną įvertino vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2021 m. spalio 29 d. Taryba priėmė Sprendimą dėl Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo[10], kuris 2023 m. gruodžio 8 d. iš dalies pakeistas vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalimi, kad būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas ir įtrauktas skyrius „REPowerEU“[11]. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimto sprendimo, kad Rumunija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(8) 2024 m. gegužės 13 d. Rumunija pateikė 2024 m. nacionalinę reformų programą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį 2024 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Rumunijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(9) 2024 m. birželio 19 d. Komisija paskelbė 2024 m. Rumunijos ataskaitą[12]. Joje įvertinta pažanga, Rumunijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2023 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Rumunijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant ES pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat JT darnaus vystymosi tikslų;

(10) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Rumunijos apžvalgą. 2024 m. kovo mėn. paskelbtos pagrindinės Komisijos tarnybų to reglamento tikslais atlikto Rumunijos makroekonominio pažeidžiamumo vertinimo[13] išvados. 2024 m. birželio 19 d. Komisija padarė išvadą, kad Rumunijoje yra susidaręs perviršinis makroekonominis disbalansas. Rumunija tebėra pažeidžiama dėl išorės sąskaitų, daugiausia dėl didelio ir didėjančio valdžios sektoriaus deficito, didelis kainų ir išlaidų spaudimas dar padidėjo, o politikos veiksmai silpni. 2023 m. einamosios sąskaitos deficitas šiek tiek sumažėjo, daugiausia dėl silpnesnio privataus vartojimo ir prekybos atsigavimo, tačiau jis tebėra akivaizdžiai didelis ir neprognozuojama, kad šiais ir kitais metais padėtis pagerės. Todėl, nepaisant spartaus nominaliojo BVP augimo, grynoji tarptautinių investicijų pozicija, išreikšta BVP dalimi, nebedidėja, o dėl išliekančio didelio einamosios sąskaitos deficito kyla rizika, kad ji taps dar labiau neigiama. Bendroji infliacija sumažėjo, tačiau grynoji infliacija tebėra labai didelė, tik šiek tiek mažesnė už neseniai pasiektą aukščiausią lygį ir didesnė nei prieš metus. Darbo užmokesčio ir darbo sąnaudų dinamika 2023 m. paspartėjo, o 2024 m. išliko stipri, iš dalies dėl didelio minimaliojo ir valstybės tarnautojų darbo užmokesčio

---

10 2021 m. lapkričio 3 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

11 2023 m. gruodžio 8 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2021 m. spalio 29 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (15833/23; ST 15833/23 ADD 1).

12 SWD(2024) 623 *final*.

13 SWD(2024) 83 *final*.

padidėjimo esant įtemptai padėčiai darbo rinkoje. Dėl to kilo susirūpinimas dėl išlaidų konkurencingumo, o su išlaidomis nesusijusį konkurencingumą ir toliau mažina struktūrinės kliūtys. Visi šie veiksniai didina susirūpinimą dėl konkurencingumo mažėjimo tendencijų įsigalėjimo ir būtino prekybos balanso pagerėjimo vėlavimo. Per pastaruosius metus pablogėjo fiskalinė padėtis, lemianti didelį einamosios sąskaitos deficitą. Prognozuojama, kad 2024 ir 2025 m. didelis fiskalinis deficitas dar kiek padidės. Nepaisant didelio nominaliojo BVP augimo, valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP padidėjo (išlieka nuosaikus – 53 %), tačiau didelė jo dalis išreikšta užsienio valiuta. Jei valdžios sektoriaus deficitas išliks didelis, gali išaugti išorės įsiskolinimas ir Rumunija gali tapti labiau priklausoma nuo išorės finansavimo šaltinių, todėl šalis gali tapti pažeidžiama dėl investuotojų nuotaikų pokyčių ir išorės sukrėtimų. Politikos priemonės, skirtos nustatytam pažeidžiamumui šalinti, buvo silpnos. Siekiant sumažinti ekonomikos stabilumui kylančią riziką, labai svarbu patikimai vykdyti fiskalinį konsolidavimą. Tam reikia laikytis rekomendacijų, pateiktų pagal perviršinio deficito procedūrą, ir visapusiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytas fiskalines ir struktūrines reformas, ypač tas, kuriomis siekiama struktūriškai padidinti valdžios sektoriaus pajamas, ir daug griežčiau nei pastaraisiais metais kontroliuoti išlaidas. Įgyvendinus ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano reformas ir investavus ne tik į fiskalines ir struktūrines reformas, taip pat padidėtų konkurencingumas;

(11) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis[14], Rumunijos valdžios sektoriaus deficitas padidėjo nuo 6,3 % BVP 2022 m. iki 6,6 % BVP 2023 m., o valdžios sektoriaus skola padidėjo nuo 47,5 % BVP 2022 m. pabaigoje iki 48,8 % BVP 2023 m. pabaigoje;

(12) perviršinio deficito procedūra Rumunijai taikoma nuo 2020 m. Pagal SESV 126 straipsnio 6 dalį 2020 m. balandžio 3 d. Taryba priėmė Sprendimą (ES) 2020/509 dėl perviršinio deficito susidarymo Rumunijoje, nes šalis 2019 m. planavo nesilaikyti SESV deficito kriterijaus, ir pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį priėmė rekomendaciją panaikinti perviršinį valdžios sektoriaus deficitą Rumunijoje ne vėliau kaip 2022 m. Atsižvelgdama į didelį ekonominės veiklos susitraukimą dėl COVID-19 pandemijos, 2021 m. birželio 18 d. Taryba pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį priėmė patikslintą rekomendaciją Rumunijai, kad perviršinis deficitas būtų panaikintas ne vėliau kaip iki 2024 m.;

(13) 2021 m. birželio mėn. pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį pateiktoje rekomendacijoje Taryba rekomendavo Rumunijai sumažinti savo nominalųjį deficitą iki 8,0 % BVP 2021 m., 6,2 % BVP 2022 m., 4,4 % BVP 2023 m. ir 2,9 % BVP 2024 m. Tai atitinka grynųjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalųjį augimą: 3,4 % 2021 m., 1,3 % 2022 m., 0,9 % 2023 m. ir 0,0 % 2024 m. Tai atitinka metinį struktūrinį koregavimą: 0,7 % BVP 2021 m., 1,8 % BVP 2022 m., 1,7 % BVP 2023 m. ir 1,5 % BVP 2024 m. Rekomendacijoje taip pat nurodyta, kad bet kokios nenumatytos pajamos turėtų būti naudojamos valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Rumunijos taip pat buvo paprašyta kas šešis mėnesius teikti ataskaitas apie veiksmus, kurių imtasi rekomendacijai įgyvendinti, kol perviršinis deficitas bus panaikintas;

(14) 2023 m. nominalusis deficitas pasiekė 6,6 % BVP ir gerokai viršijo pagal perviršinio deficito procedūrą nustatytą nominaliojo deficito tikslą – 4,4 % BVP. Pagrindinė šio nukrypimo priežastis buvo toliau sparčiai augusios valdžios sektoriaus išlaidos, kurias

[14] Eurostato euro rodikliai, 2024 04 22.

daugiausia lėmė socialiniai pervedimai, išlaidos prekėms ir paslaugoms bei kapitalo išlaidos. 2023 m. nominalųjį deficitą taip pat paveikė po teismo sprendimų padidinto viešojo sektoriaus darbo užmokesčio mokėjimų (0,5 % BVP dydžio) apskaita. Svarbu tai, kad makroekonominės aplinkybės buvo palankios fiskaliniam konsolidavimui vykdyti. Rumunijos ekonominės veiklos rezultatai nuo 2021 m. birželio mėn. rekomendacijos priėmimo iš esmės atitiko lūkesčius, nepaisant nuo to laiko patirtų ekonominių sukrėtimų. Valdžios sektoriaus pajamos didėjo daug sparčiau, nei prognozuota ir atspindi ekonomikos augimo struktūrą, kurioje mokestinių pajamų dalis yra didelė, ir didelę infliaciją;

(15) 2023 m. fiskalinės pastangos buvo mažesnės, nei rekomendavo Taryba. Rumunijos struktūrinis fiskalinis balansas 2023 m. iš esmės nepakito, nors Taryba rekomendavo jį pagerinti 1,7 % BVP. Grynųjų pirminių išlaidų augimas (pakoreguotas pagal vienkartines ir fiskalinės politikos priemones pajamų srityje) buvo didesnis, nei rekomenduota 2023 m., t. y. 11,8 % BVP, palyginti su Tarybos rekomenduotu 0,9 % tikslu. Kaip ir ankstesniais metais, kuriems taikoma dabartinė rekomendacija pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį, didžioji dalis nenumatytų pajamų buvo panaudota papildomoms išlaidoms finansuoti. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, Komisija mano, kad Rumunija nesiėmė veiksmingų priemonių, kad atsižvelgtų į 2021 m. birželio mėn. Tarybos rekomendaciją pagal SESV 126 straipsnio 7 dalį;

(16) 2024 m. gegužės 10 d. Rumunijos valdžios institucijos pranešė apie veiksmus, kurių ėmėsi perviršiniam deficitui panaikinti. Šioje ataskaitoje patvirtintas į biudžetą įtrauktas 2024 m. valdžios sektoriaus deficito tikslas – 4,9 % BVP, tačiau taip pat pabrėžta, kad per pirmuosius tris šių metų mėnesius vykdant biudžetą valdžios sektoriaus biudžeto deficitas sudarė 2,06 % BVP, t. y. 0,6 procentinio punkto BVP daugiau nei per tą patį praėjusių metų laikotarpį, o visų metų deficitas buvo 6,6 % BVP. Didesnį 2024 m. pirmųjų trijų mėnesių deficitą, palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu, iš esmės paaiškina sparčiai augusios valdžios sektoriaus išlaidos, daugiausia dėl didesnių investicijų išlaidų;

(17) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 3,3 % 2024 m. ir 3,1 % 2025 m., o infliacija pagal SVKI bus 9,7 % 2024 m. ir 5,9 % 2025 m.; Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 6,9 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2024 m. pabaigos turėtų padidėti iki 50,9 %. Prognozuojamas deficito padidėjimas 2024 m. daugiausia atspindi spartų einamųjų valdžios sektoriaus išlaidų augimą. Numatoma, kad viešojo sektoriaus darbo užmokestis sparčiai augs dėl neseniai savo nuožiūra padidinto darbo užmokesčio švietimo, sveikatos ir gynybos sektoriuose. Dėl pensijų perskaičiavimo vykdant pensijų reformą 2024 ir 2025 m. bus patirta trumpalaikių išlaidų, bet vidutiniu ir ilguoju laikotarpiais daug lėšų bus sutaupyta. Numatoma, kad dėl sparčiai didėjančių vietos valdžios institucijų kapitalo išlaidų ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo fondų lėšų panaudojimo 2024 m., viešosios investicijos, išreikštos BVP dalimi, iš esmės išliks nepakitusios – atitiks 2023 m. pasiektą aukštą lygį;

(18) numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus pajamų augimas viršys nominaliojo BVP augimą, atspindėdamas ekonomikos augimo struktūrą, kurioje mokestinių pajamų dalis yra didelė, pastangas gerinti mokesčių surinkimą skaitmeninant mokesčių sistemą ir 2023 m. rudenį priimto pajamas didinančių priemonių rinkinio poveikį, dėl to valdžios sektoriaus pajamos turėtų padidėti maždaug 1 % BVP. Tą rinkinį daugiausia sudaro įmonių, visų pirma labai mažų įmonių, apmokestinimo padidinimas, fizinių asmenų apmokestinimo padidinimas iš dalies panaikinus mokesčių lengvatas

statybos ir žemės ūkio sektoriuose, lengvatinių PVM tarifų panaikinimas tam tikroms prekėms ir paslaugoms, akcizų padidinimas ir specialus bankų bei tarptautinių įmonių apyvartos mokestis. Į rinkinį taip pat įtrauktos priemonės, susijusios su išlaidomis, įskaitant viešojo administravimo racionalizavimą ir griežtesnes sąlygas valstybės tarnautojams gauti atostogų kuponus ir išmokas maistui. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika bus iš esmės neutrali ir jos kryptis sudarys 0,1 % BVP;

(19) pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2024 m. bus finansuojamos išlaidos, sudarančios 1,0 % BVP, palyginti su 0,1 % BVP 2023 m. Išlaidas dengiant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis atsiras galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas be tiesioginio poveikio Rumunijos valdžios sektoriaus balansui ir valstybės skolai. Rumunija daro prielaidą, kad paskolomis pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę bus remiamos išlaidos, sudarančios 0,2 % BVP 2024 m. ir 1,2 % BVP 2025 m., palyginti su 0,3 % BVP 2023 m.;

(20) 2023 m. liepos 14 d.[15] Taryba rekomendavo Rumunijai imtis veiksmų kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones, o su tuo susijusias sutaupytas lėšas panaudoti valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Taryba papildomai nurodė, kad jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas paramos priemones, Rumunija turėtų užtikrinti, kad jomis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje apskaičiuota, kad grynosios biudžeto išlaidos[16] neatidėliotinoms energijos paramos priemonėms 2023 m. sudarys 0,3 % BVP, ir numatyta, kad 2024 ir 2025 m. jos sudarys −0,1 % BVP. Numatoma, kad paramos schemos, kurių bendras poveikis 2024 m. sudarys 0,5 % BVP, o 2025 m. – 0,4 % BVP, liks galioti, tačiau prognozuojama, kad jų poveikį kompensuos energijos gamybos ir skirstymo bendrovių nenumatytų pajamų mokesčiai. Apskaičiuota, kad biudžeto išlaidos paramos priemonėms, kuriomis siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, sudarys 0,2 % BVP 2024 m., o iš jų mažiau nei 0,1 % BVP vertės priemonėmis išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Jei su tuo susijusios lėšos, sutaupytos sumažinus grynąsias biudžeto išlaidas dėl neatidėliotinų energijos paramos priemonių, būtų naudojamos valdžios sektoriaus deficitui mažinti, kaip rekomendavo Taryba, šios projekcijos reikštų, kad 2024 m. fiskalinis koregavimas sudarys 0,4 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamos grynosios pirminės išlaidos fiskalinės politikos krypčiai tais metais turėtų užtikrinti skatinamąjį 1,2 % BVP poveikį. Neatidėliotinų energijos paramos priemonių nenumatoma kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti. Tai neatitinka Tarybos rekomendacijos. Be to, nenumatoma visų su tuo susijusių sutaupytų lėšų panaudoti valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Kyla rizika, kad tai neatitiks Tarybos rekomendacijos;

---

15 Tarybos rekomendacija dėl Rumunijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Rumunijos konvergencijos programos (OL C 312, 2023 9 1, p. 216).

16 Šis skaičius rodo metines biudžeto išlaidas toms priemonėms, įskaitant pajamas ir išlaidas, taip pat atitinkamais atvejais atmetus pajamas iš mokesčių, taikomų nenumatytam energijos tiekėjų pelnui.

(21) be to, Taryba taip pat rekomendavo, kad Rumunija išlaikytų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrintų veiksmingą dotacijų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekdama skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos išaugs iki 3,3 % BVP nuo 2,3 % 2023 m. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją. Iš ES fondų gautomis pajamomis, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijas, finansuojamos viešosios išlaidos 2024 m. savo ruožtu turėtų sumažėti iki 2,3 % BVP (nuo 3,3 % BVP 2023 m.). Šį sumažėjimą lemia 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų programavimo laikotarpio, kurio lėšomis buvo galima naudotis iki 2023 m., pabaiga;

(22) remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones ir darant nesikeičiančios politikos prielaidą, Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 7,0 % BVP. Dėl didėjančio deficito valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos turėtų padidėti iki 53,9 %. Deficito padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi trumpalaikes pensijų reformos išlaidas, dėl kurių 2025 m. deficitas turėtų padidėti dar 0,5 % BVP, palyginti su pagrindiniu scenarijumi, kuriame reforma nenumatyta. Tačiau tikėtina, kad po vietos valdžios rinkimų kapitalo išlaidos šiek tiek sumažės, o einamųjų išlaidų, išskyrus pensijas, augimas turėtų šiek tiek sulėtėti. Į 2025 m. deficito prognozę neįtrauktos galimos papildomos pajamos dėl labai mažų įmonių mokesčių sistemos reformos ir plataus masto mokesčių reformos; abi šios reformos yra numatytos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane ir šiuo metu yra rengiamos. Dėl šių reformų vyriausybė gali gauti didelių pajamų ir, jei bus tinkamai parengtos ir įgyvendintos, jos gali gerokai sumažinti 2025 m. deficitą, palyginti su prognoze. Apdairi fiskalinė politika turėtų padėti sumažinti grynąją infliaciją, kuri gerokai viršija ES vidurkį ir, jei užsitęstų, galėtų lemti konkurencingumo sumažėjimą, ir taip pat sustiprinti išorės poziciją;

(23) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Jos turėtų padėti veiksmingai spręsti visus atitinkamose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Rumunijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį trumpą laikotarpį labai svarbu plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, veiksmingą įgyvendinimą vykdyti sparčiai. Siekiant iki 2026 m. rugpjūčio mėn. įvykdyti plano įsipareigojimus, labai svarbu, kad Rumunija gerokai sparčiau įgyvendintų reformas ir investicijas, užtikrindama veiksmingą valdymą ir stiprindama administracinius gebėjimus. Kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(24) per sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, pagal Reglamento (ES) 2021/1060 18 straipsnį, Rumunija iki 2025 m. kovo mėn. turi peržiūrėti kiekvieną programą, atsižvelgdama į, be kita ko, 2024 m. priimtose šaliai skirtose rekomendacijose ir nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane nustatytus uždavinius. Ši peržiūra yra ES finansavimo, įtraukto į kiekvieną programą, galutinio paskyrimo pagrindas. Rumunija padarė pažangą įgyvendindama sanglaudos politiką ir Europos socialinių teisių ramstį, bet vis dar yra spręstinų uždavinių, o

teritoriniai investicijų ir užimtumo rodiklių skirtumai tarp Sostinės regiono ir kitų regionų, taip pat tarp miesto ir ne miesto teritorijų išlieka dideli. Labai svarbu sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programas ir stiprinti administracinius gebėjimus, visų pirma nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis. Programose sutarti prioritetai vis dar aktualūs. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas vandens, nuotekų ir atliekų sektorių valdymui gerinti ir tvarumui didinti. Ne mažiau svarbu didinti darbo našumą ir įmonių gebėjimą diegti inovacijas, daugiausia dėmesio skiriant tikslinei paramai verslui, be kita ko, viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimui ir dalyvavimui Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų iniciatyvose. Investicijoms į geležinkelių tinklą ir tvarų miesto transportą, taip pat biologinės įvairovės apsaugai ir toliau turėtų būti teikiama pirmenybė. Be to, labai svarbu plėtoti administracinius gebėjimus nacionaliniu ir subnacionaliniu lygmenimis, daugiausia dėmesio skiriant regionų ir vietos valdžios institucijų stiprinimui. Turėtų būti užtikrintas teritorinių teisingos pertvarkos planų įgyvendinimas, įskaitant laipsnišką anglių atsisakymą iki 2032 m. Turėtų būti toliau tobulinamos valstybinės užimtumo tarnybos. Šiuo atžvilgiu ypač svarbu didinti moterų, nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo, asmenų su negalia ir marginalizuotų bendruomenių, pavyzdžiui, romų, aktyvumo darbo rinkoje skatinimo priemonių veiksmingumą. Reikia investuoti į švietimą ir mokymą, taip pat į gyventojų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą. Visoje šalyje reikia didinti socialinės ir ilgalaikės priežiūros bei sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą pažeidžiamoms grupėms ir gerinti jų kokybę, o deinstitucionalizavimo priemones reikia paspartinti. Energijos nepriteklius taip pat tebėra didelė problema. Atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą verta daugiau dėmesio skirti socialinio būsto ir su juo susijusių socialinių paslaugų teikimui, taip pat tvariai mažesnių miestų teritorijų, kuriose nuolat trūksta administracinių gebėjimų, plėtrai. Šių problemų sprendimas taip pat padėtų remti aukštynkryptę socialinę konvergenciją, kaip rodo Komisijos tarnybų atlikta antrojo etapo šalių analizė, pagrįsta socialinės konvergencijos sistemos elementais[17]. Rumunija taip pat galėtų naudotis Europos strateginių technologijų platformos iniciatyva, kad paremtų investicijas į biotechnologijas (pavyzdžiui, investicijas į dirbtinio intelekto naudojimą medicinos sektoriuje, investicijas į mokslinius tyrimus bei gamybines investicijas į ypatingos svarbos vaistus), skaitmenines technologijas ir giliųjų technologijų inovacijas bei švarias technologijas; taip pat investuoti į pajėgumus, siekiant spręsti įgūdžių trūkumo problemą, pavyzdžiui, įgūdžių, būtinų šioms ypatingos svarbos technologijoms plėtoti;

(25) nepaisant pastaruoju metu pagerėjusios padėties, skurdo rizika ir nelygybė išlieka didelė, skirtumai tarp gyventojų grupių ir regionų yra dideli, o galimybės įsidarbinti ir įgyti išsilavinimą Rumunijoje vis dar nevienodos. Socialinės apsaugos sistemos veiksmingumas mažinant skurdo riziką ir nelygybę tebėra ribotas dėl nepakankamos prieigos ir mažo adekvatumo. Be to, užimtumo lygis išlieka vienas žemiausių ES, ypač nepakankamai atstovaujamų grupių. Galiausiai, sunkumai užtikrinant lygias galimybes naudotis aukštos kokybės švietimo ir mokymo paslaugomis daro neigiamą poveikį integraciniam augimui;

(26) į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtrauktos priemonės, susijusios su 25 konstatuojamojoje dalyje nurodytais uždaviniais. Tokios priemonės apima suaugusiųjų asmenų su negalia apsaugos sistemos reformą, taip pat reformą, kuria siekiama įvesti darbo korteles ir įteisinti namų ūkio darbuotojų darbą, investicijas į įmonių darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir (arba) perkvalifikavimo programas,

[17] SWD(2024) 132 *final*.

privalomojo švietimo sistemos reformą, kuria siekiama užkirsti kelią mokyklos nebaigimui ir sumažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių, ir investicijas į ikimokyklinio ugdymo paslaugų specialistų tęstinio mokymo pagrindų programos rengimą. Į sanglaudos programas taip pat įtrauktos susijusios priemonės, pavyzdžiui, specialios intervencinės priemonės, skirtos jaunimo užimtumui, nepalankioje padėtyje esančių grupių aktyvumui ir užimtumui darbo rinkoje didinti, taip pat pažeidžiamoms grupėms priklausančių asmenų socialinei įtraukčiai užtikrinti. Skubus jų įgyvendinimas padėtų spręsti 25 konstatuojamojoje dalyje nurodytus uždavinius ir paremtų aukštynkryptę socialinę konvergenciją;

(27) atsižvelgiant į Komisijos atliktą nuodugnią apžvalgą ir išvadą dėl susidariusio perviršinio disbalanso, rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį atspindėtos toliau išdėstytose 1 ir 2 rekomendacijose. 1 rekomendacijoje nurodyta politika padeda šalinti pažeidžiamumą, susijusį su dideliu einamosios sąskaitos ir valdžios sektoriaus deficitu, dėl kurio ekonomika gali būti pažeidžiama sukrėtimų ir kuris prisideda prie didelės infliacijos. 2 rekomendacijoje nurodyta politika padeda šalinti pažeidžiamumą, susijusį su išlaidų konkurencingumu dėl darbo užmokesčio augimo, viršijančio darbo našumo augimą, ir su sąnaudomis nesusijusiu konkurencingumu dėl struktūrinių kliūčių,

REKOMENDUOJA Rumunijai 2024 ir 2025 m. imtis šių veiksmų:

1. Laiku pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Griežtinti fiskalinę politiką, kad 2024 m. būtų atliktas fiskalinis koregavimas. Laikantis reformuoto Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, grynųjų išlaidų[18] augimą 2025 m. apriboti iki tokio tempo, kuris padėtų vidutinės trukmės laikotarpiu valdžios sektoriaus deficitą mažinti, kad būtų pasiekta Sutartyje nustatyta 3 % BVP pamatinė vertė, o valdžios sektoriaus skolą išlaikyti apdairaus lygio.

2. Žymiai sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programas ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įskaitant skyrių „REPowerEU“, užtikrinant, kad reformos ir investicijos būtų užbaigtos iki 2026 m. rugpjūčio mėn., užtikrinant veiksmingą valdymą ir stiprinant administracinius gebėjimus. Atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą toliau daugiausia dėmesio skirti sutartiems prioritetams, imtis veiksmų, kad būtų geriau tenkinami poreikiai, susiję su socialiniu būstu, su juo susijusiomis socialinėmis paslaugomis ir mažesnių miestų teritorijų plėtra, kartu apsvarstant Europos strateginių technologijų platformos iniciatyvos teikiamas galimybes didinti konkurencingumą.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

[18] Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punktą, grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus palūkanų išlaidas, diskrecines pajamų priemones, Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.